

Δεν είναι καθόλου έτσι...

Έτσι είναι; (L. Pirandello) Από το studio «Υπό το Μηδέν» στο θέατρο «Altera Pars» 2003

Το γεγονός ότι, κατά τον Martin Esslin τουλάχιστον, ο Pirandello ήταν κύριος υπεύθυνος μιας επανάστασης αντίστοιχης με εκείνης του Einstein στον χώρο της φυσικής, δεν είναι αρκετό για να κάνει κάποιους σκηνηκούς ερμηνευτές του πιο προσεκτικούς. Ο ακραγαντίνος δραματογράφος προσπάθησε να αφαιρέσει από τα πρόσωπά του τη μάσκα που τους είχε επιβάλλει η κοινωνία ή που είχαν δημιουργήσει μόνα τους. Στο *Έτσι είναι αν έτσι νομίζετε* η απέκδυση αυτή παίρνει τη μορφή των πολλαπλών και ισοδύναμων ερμηνειών των φαινομένων, με αποτέλεσμα τη λογική σύγχυση και την προσέγγιση στα όρια του σχετικισμού.

Ο νέος σχετικά σκηνοθέτης Νίκος Καραγέωργος εξέλαβε κατά γράμμα τη σχετικιστική διάθεση και οδηγήθηκε σε μια σαρκαστική θέση απέναντι όχι μόνο στη λογική της ταυτότητας, αλλά και στην ιδιάζουσα διαγραφή των προσώπων. Βασίστηκε στο κείμενο του Pirandello και το διασκεύασε κατά το δοκούν, δηλαδή κατά τη βούλησή του να αποχρωματίσει τα γεγονότα και να βρει μέσα σε αυτά σχηματικότητες και κοινοτυπίες. Ο Καραγέωργος βέβαια δεν είναι χωρίς ταλέντο. Έχει δείξει στο παρελθόν την προσήλωσή του και στους ρόλους που του αναθέτουν και στα έργα που αναλαμβάνει να ερμηνεύσει. Εντούτοις, νομίζω, δεν έχει βρει ακόμα τον δρόμο που θέλει. Ψάχνει, περιπλανιέται, ξεστρατίζει και επιστρέφει επίμονα. Η απόπειρα της παράστασης αυτής είναι ένα τέτοιο ξεστράτισμα. Γιατί ενώ γνωρίζει το παιχνίδι των προσωπειών δεν κάνει τίποτα να προχωρήσει στο βάθος του. Ενώ αναρωτιέται για το αντικαθρέφτισμα του εαυτού στο πρόσωπο του άλλου, αρκείται απλώς στις αντανakλάσεις και υποβαθμίζει τα κάτοπτρα. Έτσι παίζει στο περιθώριο της ουσιαστικής δράσης, χωρίς να μπαίνει στο κέντρο του παιχνιδιού.

Τις μάσκες, που κατά την πιραντελική αισθητική πρέπει να αφαιρεθούν από τα δραματικά πρόσωπα, εκθέτοντας έτσι την κοινωνική νόρμα, ο σκηνοθέτης τώρα τις φόρεσε ακόμα πιο σφιχτά, μετατρέποντας σχεδόν σε νευρόσπαστες τις κινήσεις των προσώπων και τη συνολική τους σκηνηκή παρουσία σε καρικατούρα. Έτσι, το στερεότυπο και το μονοσήμαντο αντικαθιστούν το ρευστό και το αμφίσημο, αλλοιώνοντας αποφασιστικά τη δυναμική μεταξύ των προσώπων.

Οι ηθοποιοί της παράστασης δεν φαίνεται να πέρασαν ούτε από το αναλυτικό στάδιο της επεξεργασίας του έργου ούτε από εκείνο της σύνθεσης για να φτάσουν στην ερμηνεία ή αν πέρασαν μάλλον τα αγνόησαν και τα δύο. Όση δροσιά, όση ζωντάνια και αν εκπέμπει το νεαρό της ηλικίας, η επιδερμική ανάγνωση παραμένει πάντα επιδερμική. Είναι αλήθεια ότι οι ηθοποιοί, (τα ονόματα των οποίων καλύτερα να μην αναφερθούν σε αυτήν την περίπτωση), χάρηκαν την παράσταση που έδωσαν. Όμως, με σκέρτσα και καμώματα μόνο σύγχυση και αποσύνθεση πετυχαίνεις, αφού η εμμονή στα εξωτερικά και μόνο γνωρίσματα του ρόλου ακυρώνει τα εσωτερικά και φαλκιδεύει τον ρόλο ως τέτοιο. Το σκίτσο, η γκριμάτσα, η γελοιογραφία, το εξογκωμένο ιδίωμα στα φυσιογνωμικά και ενδυματολογικά σημεία, αλλά και σε εκείνα, της κίνησης, των γειτνιαστικών σχέσεων και στην εκφορά του λόγου, όταν πρόκειται για έργο του Pirandello, δεν είναι παρά αμήχανοι σχεδιασμοί που, περικυκλωμένοι από ασήμαντες και επιφανειακές ερμηνείες ή ανερμάτιστες ιδέες, επιχειρούν να αποδιρθώσουν ένα κείμενο και να αναστρέψουν ένα υπαρκτικό κλίμα. Και ας μη σταθούμε πίσω από το εγχείρημα της διασκευής: για να διασκευάσω τον Σικελό οφείλω να ανασύρω στην επιφάνεια κάτι, αν όχι σημαντικό, τουλάχιστον ενδιαφέρον ή πρωτότυπο. Ποιο το ενδιαφέρον και ποια η πρωτοτυπία στα cartoons; Αυτή η μεταμοντέρνα αντίληψη που θέλει την ελεύθερη ανάμειξη της μαζικής με την «υψηλή» κουλτούρα και την ατελώνιστη αποδόμηση κλίσεων εννοιών υπό το άλλοθι του καλλιτεχνικού ατομικισμού, για άλλη μία φορά δεν οδήγησε πουθενά. Και πώς να οδηγήσει όταν δεν προηγείται η άσκηση και η παιδεία υποδομής;

Highlights B6, 2003